

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY ASOSLARI

Z.A.Botirova

FarDU, katta o'qituvchi,

Sharopova Gulxayo

FarDU, talaba

Annotatsiya: Malumki, ta'lim - bu muayyan ijtimoiy ahamiyatga ega ma'lumotlarni yosh avlodga etkazish jarayoni. Maktabgacha ta'lim tashkilotida u sinfda, sayrlarda, o'yinlarda, ota-onalar bilan muloqotda va hokazolarda amalga oshiriladi. Inson faoliyatining eng qadimiy turlaridan biri - bolalar tarbiyasi o'zining ko'p asrlik rivojlanish tarixi davomida sezilarli o'zgarishlarni boshdan kechirdi, kundalik jarayondan ijodiy va ijodiy faoliyat natijalariga asoslangan ilmiy asoslangan tizimli o'zaro ta'sir majmuasiga aylandi. Jarayonda pedagogik texnologiyalarni joriy etish sharoitida maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik jarayonni boshqarishni o'rganish lozim. Maqolada ham shu jarayonlar tadqiq qilindi.

Kalit so'zlar: Boshqaruv menejmenti, maktabgacha talim, tarbiyachi, tarbiyalanuvchi, texnologiya, talim.

Annotation: It is known that education is the process of transmitting certain socially significant information to the younger generation. In preschool, it takes place in the classroom, on trips, in games, in communication with parents, and so on. One of the most ancient forms of human activity, child rearing has undergone significant changes over its centuries-long history of development, evolving from a day-to-day process into a complex of science-based systematic interactions based on the results of creative and creative activity. In the process, it is necessary to study the management of the pedagogical process in preschool education in the context of the introduction of pedagogical technologies. The article also examines these processes.

Keywords: Management, preschool education, educator, pupil, technology, education.

Аннотация: Известно, что образование – это процесс донесения до подрастающего поколения определенной социально значимой информации. В дошкольном образовательном учреждении она осуществляется на занятиях, на прогулках, в играх, общении с родителями и т. д. Один из древнейших видов человеческой деятельности - воспитание детей за свою многовековую историю развития претерпел значительные изменения, превратившись из повседневного процесса в комплекс научно обоснованного систематического взаимодействия, основанного на результатах творческой и творческой деятельности. Необходимо научиться управлять педагогическим процессом в дошкольном образовательном учреждении в условиях внедрения в него педагогических технологий. Эти процессы также были изучены в статье.

Ключевые слова: Менеджмент, дошкольное образование, воспитатель, ученик, технология, образование.

Kirish

Darxaqiqat, ta'limning boshlang'ich bosqichi bolalar bog'chasi bo'lib, bu erda bola axloq saboqlarini oladi, kattalar va tengdoshlar bilan muloqot qilish tajribasini oladi, o'yinda, jamoaviy ishda ijodiy salohiyatini ochib beradi va ta'lim faoliyatida elementar ko'nikmalarni oladi. Biz pedagogik texnologiyalarni joriy etish sharoitida maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik jarayonni boshqarishni o'rganib chiqdik va boshqaruv modelini tuzdik. Pedagogik jarayonni boshqarishning yaratilgan modeliga asoslangan boshqaruv harakatlarining algoritmi o'qituvchilar, ota-onalar va bolalar jamoasini

bolalarning yoshiga mos ravishda rivojlanishi va hissiy farovonligini ta'minlaydigan yagona ta'lim makonida birlashtiradi. Taklif etilayotgan modelning o'zagi maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik texnologiyalarni joriy etish bosqichida pedagogik jarayonni tashkil etishga dinamik, ijobiy o'zgarishlar olib keladigan menejerning boshqaruv harakatlaridir.

Adabiyotlar tahlili va metodikasi

Maktabgacha ta'lim paradigmasida boshqaruv ob'ektini o'zgartirishda pedagogik jarayonni boshqarish modeli quyidagi xususiyatlarga ega:

ta'lim va tarbiya bosqichidagi jarayonning o'ziga xos xususiyatlari;

maktabgacha - boshlang'ich ta'limda uzluksiz ta'lim bosqichlarini muvofiqlashtirish va o'zaro bog'lash;

maktabgacha ta'lim tashkilotining ijtimoiy mas'uliyati;

maktabgacha ta'lim tashkilotining jamiyat, oila, maktab, jamoat tashkilotlari, oliy o'quv yurtlari bilan aloqasi, maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyati chegaralarini kengaytirish; insonparvarlik tamoyiliga asoslangan kattalar va bolalar o'rtasidagi hamkorlik.

Bundan tashqari, boshqaruv modeliga qo'yiladigan talablar:

uning tez o'zgaruvchan ijtimoiy-iqtisodiy va pedagogik sharoitlarga moslashishi, boshqaruv sub'ektlariga yangi tuzilmalar va mazmuni tizimga o'tkazilgan vaqtida kiritish imkonini beruvchi ochiqligi;

maktabgacha ta'lim muassasalarini boshqarishning taqlidchilik xarakteriga barham berish, ijodkorlik muhitini yaratish, qat'iy tartib-qoidalarga barham berish.

Ta'lim tashkiloti xodimlari doimiy yangilanishga, maktabgacha ta'lim muassasalarining rivojlanishini ta'minlashga qaratilishi kerak.

Pedagogik jarayonni tashkil etish ma'lum bir o'zaro bog'lanq elementlardan iborat murakkab tizim sifatida qaraladi. Bunday elementlarga uning faoliyatini belgilovchi maqsadlar, vazifalar, vositalar, shakl va usullar, sub'ekt, boshqaruv ob'ekti, tamoyillari va funksiyalari kiradi. Innovatsion pedagogik

texnologiyalarni joriy etish sharoitida pedagogik jarayonni qurishning o'ziga xosligini ta'kidlanadi, unda o'ziga xoslik, bolalar rivojlanishining normal kursi va maktabgacha yoshdagi bolalik davrining o'ziga xosligi saqlanib qoladi. Ular jamiyatdagi o'zgarishlar, yangicha tafakkur va dunyoqarashning shakllanishi, psixologiya-pedagogika fanining rivojlanishi bilan bog'lanq holda o'zgarib boradi.

Boshqaruv sub'ektlari faoliyatini belgilaydigan maqsadlar pedagogik jarayonning maqsad va vazifalariga mos keladi: bolaning shaxsiyatini rivojlantirish, uning dunyoni va o'zini bilishga bo'lgan ehtiyojini shakllantirish, shuning uchun asosiy shart. maktabgacha ta'lim tashkilotining faoliyati - bu jamoaning barcha a'zolari tomonidan bolaning shaxsiyatining o'ziga xosligini tan olish.

Mulohaza va takliflar

Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining boshqaruv harakatlari o'qituvchilarning bolaga uning rivojlanishi va shakllanishida pedagogik yordam ko'rsatish, takomillashtirish istagi bilan uyg'unlashganda bolaning shaxsini -maktabgacha tarbiyachini shakllantirish vazifasi eng muvaffaqiyatli amalga oshiriladi. ish usullari, ta'lim tashkilotining o'z boshqaruv konsepsiyasini amalga oshirish. Bunday kontsepsiyani amalga oshirish ko'p jihatdan boshqaruv tamoyillari yig'indisiga bog'lanq. «Boshqaruv tamoyillari deganda boshqaruv subyekt o'z faoliyatida rahbarlik qiladigan, uni muayyan ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda amalga oshiruvchi asosiy qoidalar tushuniladi». Maxsus adabiyotlarni tahlil qilish va maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik jarayonni tashkil etish tajribasi quyidagi boshqaruv tamoyillarini ajratib ko'rsatishga imkon berdi: maqsadni belgilash, murakkablik, demokratlashtirish, o'qitish va tarbiya modellarini psixologiyalashtirish. Ushbu tamoyillarning barchasi rivojlanayotgan va rivojlanayotgan maktabgacha ta'lim

tashkilotida harakat qilish uchun qoʻllanma boʻlib, uning faoliyatini yangilashning asosini tashkil etadi. Zamonaviy sharoitlarni hisobga olgan holda mahalliy va xorijiy fondagi boshqaruv funktsiyalarini taqqoslash quyidagi tarkibni aniqlashga imkon beradi: axborot-tahliliy, nazorat-diaagnostika, rejalashtirish va prognostik, tartibga solish va tuzatish, motivatsion va maqsadli.

Ushbu boshqaruv funktsiyalarining xususiyati ularning oʻzaro bogʻliqligi:

axborot-tahlil funktsiyasi oʻz hajmi va oʻziga xosligi boʻyicha toʻliq boʻlishi kerak boʻlgan axborotni tanlash asosida demokratlashtirish sharoitida boshqaruv faoliyati samaradorligini oshirishni nazarda tutadi; taʼlim tashkilotining har bir boʻlimi faoliyati haqidagi maʼlumotlarni pedagogik tahlil qilish natijasida rahbarning boshqaruv harakatlari shakllanadi;

motivatsion-maqsadli funktsiya istalgan natijaga erishish istagini nazarda tutadi (bu funktsiya jamoaning barcha aʼzolari oʻzlariga topshirilgan masʼuliyat va rejalarga muvofiq ishni bajarishlarini taʼminlashga yordam beradi, oʻz va jamoaviy maqsadlarga erishish ehtiyojlarini oʻzaro bogʻlaydi);

rejalashtirish va prognozlash funktsiyasi maktabgacha taʼlim muassasalari faoliyatini uzoq muddatli prognozlash va joriy rejalashtirishning kombinatsiyasini taʼminlaydi;

tashkiliy va ijro etuvchi funktsiya boshqaruvning har bir tsikliga taalluqlidir va maktabgacha taʼlim tashkilotida faoliyatni tashkil etishning shaxsga yoʻnaltirilgan modelini amalga oshirishni oʻz ichiga oladi; vazifalarni amaliy taqsimlash, ishni oqilona tashkil etish;

Nazorat-diaagnostika funktsiyasi maktabgacha taʼlim tashkilotidagi maʼmuriy va jamoatchilik nazoratini pedagogik jamoa ishtirokchilarining oʻzini oʻzi tahlil qilish bilan uygʻunligini oʻz ichiga oladi (oʻqituvchilar oʻzlarida bolalar faoliyatining turli turlarini tashkil etishda oʻzaro tashriflar, ochiq eshiklar kuni, ota-onalarni soʻzlash qilish, va boshqalar.);

tartibga solish va tuzatuvchi funktsiya operatsion liniyalardan foydalangan holda maktabgacha taʼlim tashkilotini boshqarishga tuzatishlar kiritishni oʻz ichiga oladi.

Xulosa

Soʻnggi oʻn yilliklarda maktabgacha taʼlim tizimida tub oʻzgarishlar roʻy berdi, bu taʼlim tashkiloti rivojlanishining ushbu bosqichida oʻqitish, tarbiyalash va boshqarish muammolariga jiddiy taʼsir koʻrsatdi. Tom maʼnoda 56 yil oldin maktabgacha taʼlim muassasalari omon qolish yoqasida edi, ammo tartibga solish, maʼmuriy, iqtisodiy sharoitlarda sodir boʻlgan katta oʻzgarishlar maktabgacha taʼlimning barcha boʻlimlarini modernizatsiya qilish imkonini berdi. Maktabgacha taʼlim muassasalariga oʻz qiyofasini topishga, oʻz ishida joʻshqinlik topishga imkon beradigan mazmunli yoʻnalishlarni va oʻziga xos taʼlim shakllarini izlash tendentsiyasi aniq.

Yaqin-yaqingacha odat boʻlib kelgan maktabgacha taʼlim muassasalarini birlashtirish ularning turlarining xilma-xilligi, oʻzuv rejalari va dasturlarining xilma-xilligi, yangi texnologiyalarni joriy etish bilan almashtirildi. Rossiya taʼlim tizimini modernizatsiya qilish boʻyicha joriy koʻrsatmalar - mavjudlik, sifat, samaradorlik - maktabgacha taʼlim muassasalariga ortib borayotgan talablarni qoʻyadi. Maktabgacha taʼlim tizimini rivojlantirishni tashkil etish faqat maktabgacha taʼlim muassasalari faoliyatida sifat oʻzgarishlariga hissa qoʻshadigan va ularning sifat jihatidan yangi bosqichga - rivojlanish rejimiga oʻtishda ifodalangan innovatsiyalarni ishlab chiqish bilan mumkin.

Pedagogik tizimning tizim yaratuvchi omili boshqaruv, oʻzuv jarayonini boshqarish sanʼati esa pedagogik boshqaruv, yaʼni. taʼlim jarayonini boshqarishning, uning samaradorligi va sifatini oshirishga koʻmaklashuvchi tamoyillari, usullari, tashkiliy shakllari, texnologik usullari majmui. Pedagogika menejmenti pedagogika fani va taʼlim muassasalari amaliyotida oʻz pozitsiyalarini endigina himoya qila boshlaydi. Pedagogik menejment oʻz

maqsadi sifatida ta'lim muassasalari va o'qituv jarayonini boshqarishni qo'llaydi, uning mohiyati shaxsga yo'naltirilgan yondashuv va faoliyatni doimiy nazorat qilish va sozlash bilan yakuniy maqsadga yo'naltirishdir. Maktabgacha ta'lim tashkilotida ikkita boshqaruv darajasini shartli ravishda ajratish mumkin: bosh - o'qituvchilar va xodimlar jamoasi; o'qituvchi - bolalar.

Menejmentning birinchi darajasining maqsadi xodimlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, o'qituvchini rivojlantirish orqali ularning samarali faoliyatini ta'minlashdir. Ikkinchi darajaning maqsadini har bir bolaning qobiliyati va qobiliyatini maksimal darajada ochib berish va rivojlantirish bilan ta'lim jarayonini optimal nazorat qilishni amalga oshirish deb hisoblash qonuniydir. Pedagogik boshqaruv - bolalar va ularning ota-onalari ehtiyojlarini qondirish maqsadida maktabgacha ta'lim muassasalarining madaniy-ma'rifiy muassasalar bilan birgalikdagi faoliyatini tashkil etish; jamiyatning shaxsga qo'llaydigan zamonaviy talablarini hisobga olgan holda bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash. Bizningcha, maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik menejment - bu maqsad va vazifalarga erishish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish uchun odamlarni va pedagogik jarayonni boshqarishdir.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagogik boshqaruvning maqsadlari quyidagilardan iborat.

- maktabgacha ta'lim tashkilotida boshqaruvni tashkil etishning oqilona usullarini aniqlash, o'qituvchining saviyasini oshirishga yordam beradi. Menejmentni rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish: pedagogik jarayondagi yangiliklar, o'qituvchining kasbiy darajasini oshirish, ijtimoiy sheriklik, iqtisodiy faoliyatning yangi shakllari.

Pedagogik boshqaruvning tamoyillari

- ilmiy xususiyat, izchillik, insonparvarlik, moslashuvchanlik, optimallik, ijtimoiy shartlash. Darvoqe, pedagogik menejmentda menejer (o'qituvchi)ning asosiy vazifalari quyidagidan iborat,

- o'qituvchi boshqaruv faoliyatini o'qituvchini tahlil qilish; ta'lim jarayonining holati va rivojlanishi, o'qituvchilarning bilim darajasi, ular haqidagi ma'lumotlarni tahlil qilish.

- Maqsad tanlash, o'qituvchi va o'qituvchilarni maqsadga erishishga undash.

- maqsadlarga erishish dasturlarini ishlab chiqish, kompleks maqsadli rejalashtirish.

- Maqsadga erishish uchun tashkiliy-ijroiya ishlari.

- Nazorat va diagnostika.

- tuzatish - operatsion usul va vositalardan foydalangan holda tuzatishlar kiritish.

XULOSA

Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishning asosiy maqsadi tizimning saqlanib qolishi va rivojlanishi uchun imkoniyatlar yaratishdir. Tashkiliy (korporativ) madaniyat - bu maktabgacha ta'lim tashkilotida ham, undan tashqarida ham munosabatlar va munosabatlarning asosini tashkil etadigan qadriyatlar, boshqaruv tamoyillari, umidlari va ijtimoiy normalar modeli. U

aloqa va o'zaro tushunish uchun asos bo'lgan xodimlar uchun umumiy kontseptsiya tizimini nazarda tutadi.

Tashkiliy madaniyatning to'rt turi (modellari) mavjud:

- hokimiyat madaniyati (avtoritar) - rahbar qo'llaydigan to'rtlangan; muhit raqobatbardosh; bir nechta qoidalar va tartiblar mavjud.

- rol o'ynash madaniyati (byurokratik) - hokimiyat rahbar va byurokratik tuzilma o'rtasida muvozanatlangan; hokimiyat, vakolat va mas'uliyat odamlar bilan emas, balki lavozim bilan bog'liq;

- muvaffaqiyat madaniyati (vazifalar madaniyati) - jamoani yaratishga imkon beradi; motivatsiya va majburiyatga e'tibor berish; rahbariyat harakat, tashabbusni yuqori baholaydi;

- qoʻshib-quvvatlovchi madaniyat (shaxs madaniyati) - shaxsga, shaxsiyatning asosiy qadriyatiga qaratilgan.

Adabiyotlar roʻyxati:

1. Xamidova, G. (2019). Qobilyati shakllantirishda ijtimoiy shart-sharoitlarni oʻrni. BOLA VA ZAMON. Xamidova, G. (2020).
 2. Saydullayeva, N. (2021). BOLALARDA BUNYODKORLIK HISSINI TARBIYALASHNING NAZARIY ASOSLARI. Academic research in educational sciences, 2(1).
 3. Akmalova, M. (2021). Maktabgacha taʼlimni boshqarishda pedagogik xodimlar bilan ishlash tamoillari. Maktabgacha taʼlim jurnali.
 4. Akmalova, M. (2022). Maktabgacha taʼlim tashkiloti direktorining boshqaruv vazifalari. Maktabgacha taʼlim jurnali, 1(Preschool education journal).
 5. Akmalova, M. (2021). O'zbekistonning yangi ijtimoiy muhitida zamonaviy maktabgacha taʼlimni boshqarishning umumiy tamoyillari. Maktabgacha taʼlim jurnali, 3(Preschool education journal).
 6. Akmalova, M. (2021). Talim–tarbiya jarayonini zamonaviy tashkil etishda tarbiyachining pedagogik mahorati. Maktabgacha taʼlim jurnali.
 7. Akmalova, M. (2021). Zamonaviy Maktabgacha taʼlim faoliyatini tashkil etish. Maktabgacha taʼlim jurnali, 3(Preschool education journal).
- RASULOV, M. X., MASHARIPOV, M. N., & BOZOROV, R. S.